

Mestres d'Educació Infantil i Infants d'Origen Immigrat: percepcions, implicacions i pedagogia

Document de Divulgació

Marta Ana Vingut Riggall

Eines de Reflexió

Títol: "Mestres d'Educació Infantil i Infants d'Origen Immigrat: percepcions, implicacions i pedagogia"

Document divulgatiu vinculat a la investigació:

Vingut Riggall, M.A. (2014). "Els infants d'origen immigrant i l'educació infantil a Catalunya. La percepció dels mestres a partir de l'anàlisi del discurs. Metodologia *Video-Cued Multivocal Ethnography*". Tesi Doctoral. Universitat Autònoma de Barcelona.

Disponible en línia a les xarxes Tdx, Tdr, Teseo i al Dipòsit Digital de Documents de la UAB.

Text i Il·lustracions: Marta Ana Vingut Riggall
Universitat Autònoma de Barcelona.
Barcelona, 2015.

Text adaptat a les directrius de l'IFLA (*International Federation of Library Associations and Institutions*) per a materials de Lectura Fàcil. Logotip atorgat per l'Associació *Lectura Fàcil*.

Aquest document pot descarregar-se al Dipòsit Digital de Documents de la Universitat Autònoma de Barcelona a:
<https://ddd.uab.cat/record/130217>

Aquesta obra està subjecta a la llicència de Reconeixement-NoComercial-CompartirIgual 4.0 Internacional Creative Commons. Per veure una còpia de la llicència, visiteu <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>.

Presentació

El següent document presenta els resultats de la recerca titulada "Els infants d'origen immigrant i l'educació infantil a Catalunya. La percepció dels mestres a partir de l'anàlisi del discurs. Metodologia *Video-Cued Multivocal Ethnography*". L'esmentada investigació ha estat desenvolupada per a la tesi doctoral de l'autora en *Psicologia de l'Aprenentatge Humà* a la Universitat Autònoma de Barcelona i pot ser consultada al Dipòsit Digital de Documents de la UAB.

Els objectius de la recerca se centren a detectar quina és la percepció que tenen els mestres de l'escola infantil respecte de l'alumnat d'origen immigrant, així com les necessitats que es desprenen del seu discurs. L'enfocament metodològic abordat és l'anomenat "*Video-cued Multivocal Ethnography*" introduït per l'antropòleg nord-americà Joseph Tobin. Aquest mètode, de fonamentació etnogràfica, es basa en l'anàlisi del discurs de grups de discussió (*focus groups*) a partir dels comentaris i observacions que fan els participants en veure uns vídeos etnogràfics. D'acord amb els principis metodològics, el vídeo etnogràfic es converteix en una eina projectiva que estimula la reflexió sobre la pràctica educativa tot provocant que emergeixi un discurs espontani entre els agents educatius que posi de

manifest els valors socioculturals existents sobre l'educació i, en aquest cas, sobre la població d'origen immigrant.

Els resultats de la recerca es presenten al voltant de quatre eixos que han emergit dels discursos dels mestres: d'una banda, es troben els que fan referència al marc general d'anàlisi, com són l'escola infantil, la relació existent entre escola i família i la concepció que es té sobre l'ensenyament de la llengua vehicular de l'escola. De l'altra banda, i de manera més específica, emergeix l'eix que fa referència a l'alumnat d'origen immigrant, entenent que les actuacions educatives adreçades a aquest alumnat es veuen condicionades per les característiques dels tres eixos anteriors. Aquest és precisament un dels punts forts de la recerca, fent evident que no es pot analitzar la percepció dels mestres respecte de l'alumnat immigrant sense considerar, primerament, quina percepció existeix sobre l'escola infantil, la relació amb les famílies i la llengua catalana.

Amb la intenció de fer arribar els resultats de la recerca als mestres que han participat en la investigació així com a altres membres de la comunitat docent i professionals de l'educació interessats en la mateixa, el present material s'ha dissenyat de manera curosa amb un text senzill que segueix les pautes de *Lectura Fàcil*¹ i il·lustracions gràfiques de traç lineal que afavoreixin la lectura crítica del contingut servint, així, com a

---

¹ L'Associació Lectura Fàcil segueix les pautes Internacionals de la IFLA. Per a més informació, podeu consultar la seva pàgina a: www.lecturafacil.net

eina de reflexió i d'estimulació pedagògica respecte de l'eix d'estudi de la recerca: detectar quina és la percepció que tenen els mestres de l'etapa infantil a Catalunya respecte de l'alumnat d'origen immigrant i com aquesta té influències sobre la seva pedagogia.

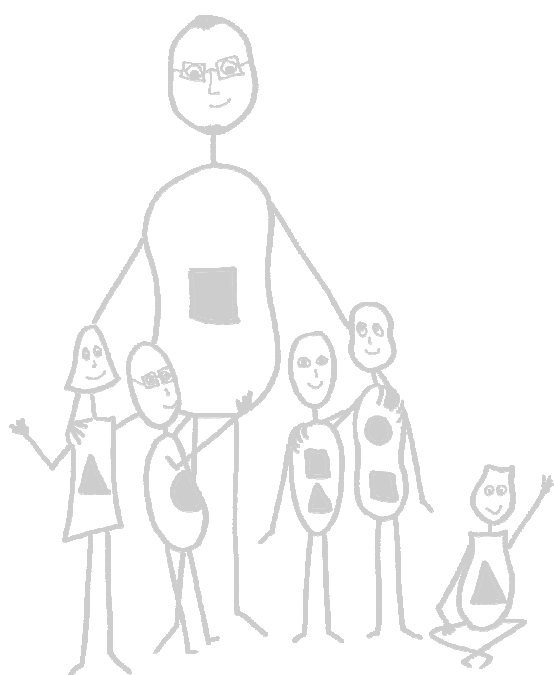
Convé assenyalar que l'objectiu de la recerca no és el de descriure què pensen els mestres de les escoles catalanes de manera essencialista, sinó d'abstreure valors i neguits existents que, tot i la variabilitat entre els diferents mestres i centres participants, romanen en la pedagogia derivats dels valors socioculturals més estesos. D'aquesta manera, aquest llibre ha d'interpretar-se com una eina dissenyada per a provocar la reflexió pedagògica sobre una realitat existent, sens desmerèixer moltes de les iniciatives que es fan en molts equips docents vers l'educació intercultural.

Finalment, i de manera més personal, voldria fer arribar el meu agraïment a les escoles i membres participants en la investigació. Desenvolupar aquesta recerca ha estat un plaer però alhora ha suposat un delicat repte personal i pedagògic; un viatge de creixement i reflexió, de vegades colpidor, en tenir l'oportunitat d'endinsar-me en les meves pròpies creences i valors i també en les meves mancances. Confio que aquest document estimuli una part d'aquests processos de reflexió entre els companys i companyes de professió per avançar plegats cap a un sistema educatiu divers i inclusiu.

Als mestres i les mestres de les escoles A, B, C, D i E,
per la vostra participació, honestedat i temps,

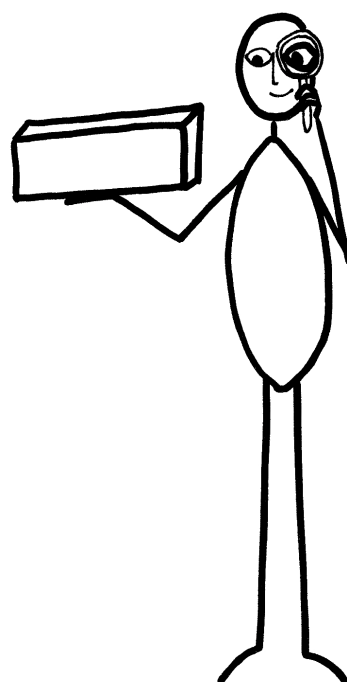
Als micos i les mones i els seus familiars.

Un sincer *Gràcies*,
Gràcis.

Mestres d'Educació Infantil i Infants d'Origen Immigrat: percepcions, implicacions i pedagogia

Document de Divulgació

Eines de Reflexió

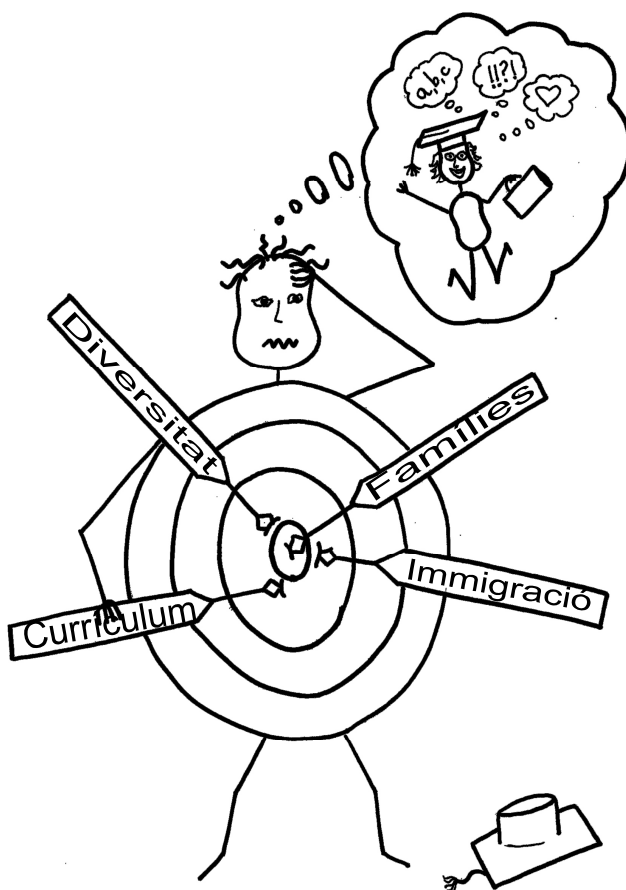
L'Escola Infantil és un cau de diversitat.
Allí hi trobem diversitat de tota mena:
mestres, alumnes, famílies, entorns, possibilitats...

Parem atenció a la veu dels mestres...

Certament, a l'escola Infantil hi conviuen molts mestres
i tots tenen estils d'instrucció diferents,
així com percepcions molt dispars
respecte del que consideren qualitat pedagògica.

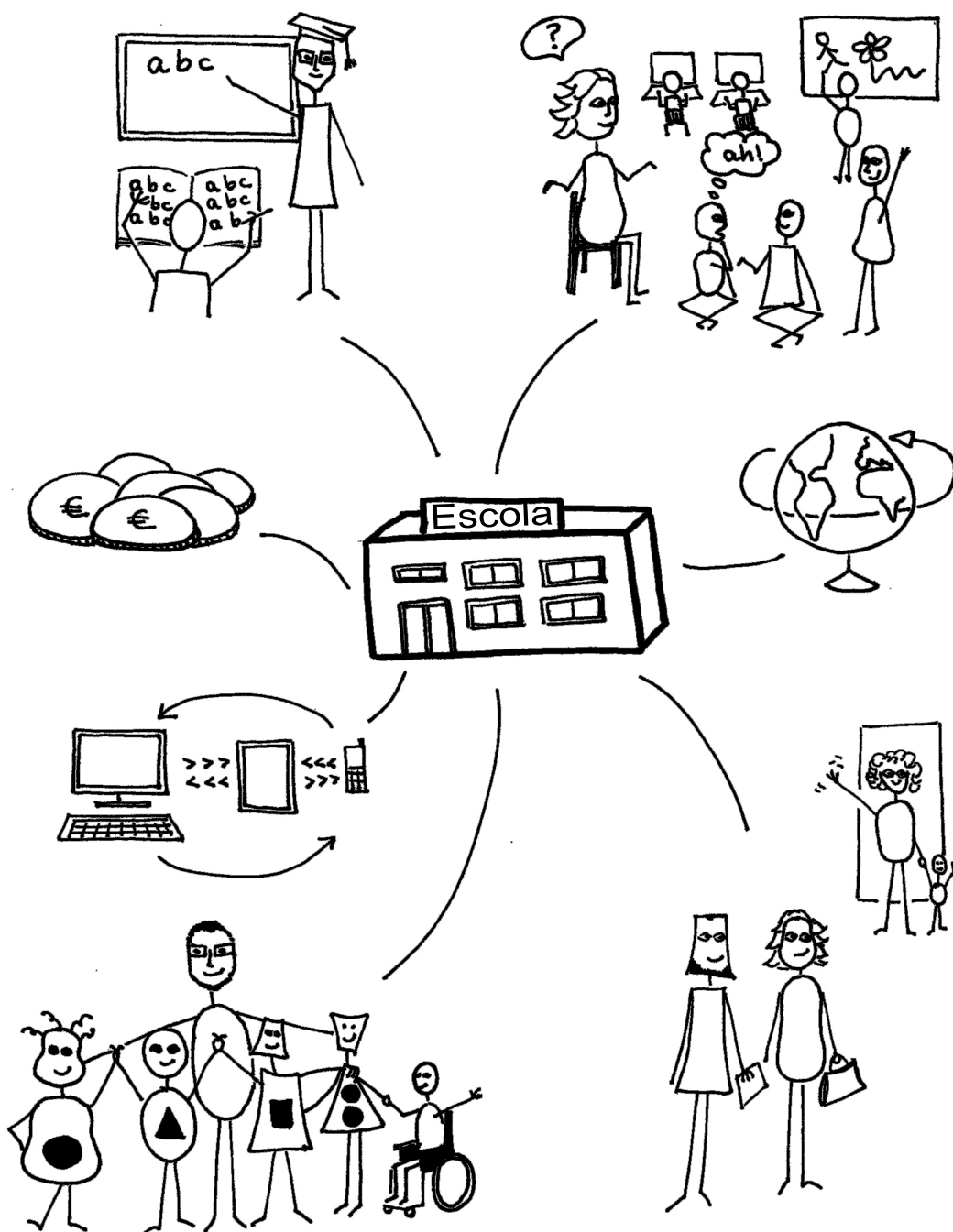

Partim del supòsit que la majoria de mestres comencen la seva feina amb il·lusió i carregats de projectes.

Però les evidències mostren com la realitat que troben a les aules és més complexa del que esperaven.

En el que sí hi trobem acord és en admetre que les demandes de l'escola d'avui han canviat...

... però la pedagogia, de vegades...

... potser no tant.

Les evidències mostren com a l'etapa infantil es tendeix a reproduir un model *escolaritzador*².

Es fa evident una preocupació per l'aprenentatge de la lectoescriptura i pels continguts de tipus cognitiu.

---

² Traducció de l'adjectiu original "Schoolifying" emprat per Bennett a: Bennett, J. (2006). 'Schoolifying' early childhood education and care: accompanying preeschool into education. Institute of Education. Londres.

Tot i així, les evidències també mostren com els mestres d'infantil s'adonen d'algunes incoherències entre les actuacions educatives que porten a terme i les seves creences pedagògiques.

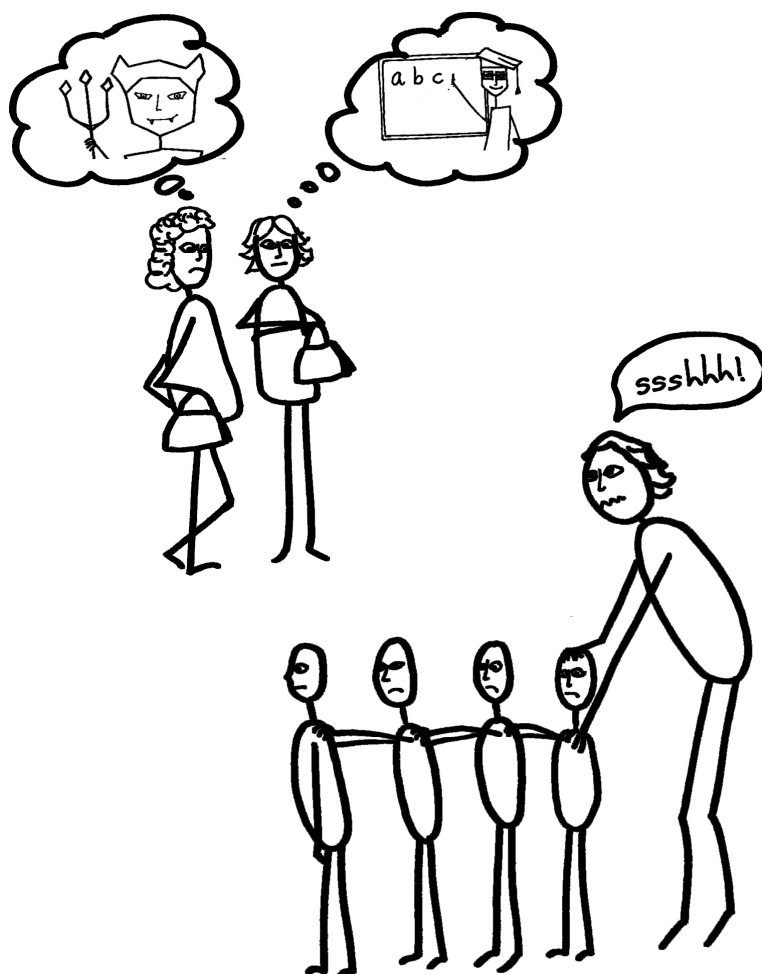

*“No sé perquè ho fem això
si el que necessiten en aquestes edats és
relacionar-se, experimentar, guanyar en autonomia...”*

D'on ve aquesta pressió?

Potser les pressions venen de fora?

Sembla ser que la gent en parla molt de la qualitat educativa...
del que "ha de ser" una "bona" educació
o del que es creu que ha de ser,...

I és clar! Les famílies també en parlen... i molt!

i demanen... i també comparen...

Com és d'esperar, volen el millor pels seus fills i filles, però...

... sovint falten el temps i els espais...

(i, de vegades, una mica d'energia i voluntat...)

Llavors, no és d'estranyar que, en ocasions,
es mantinguin les distàncies amb les famílies...

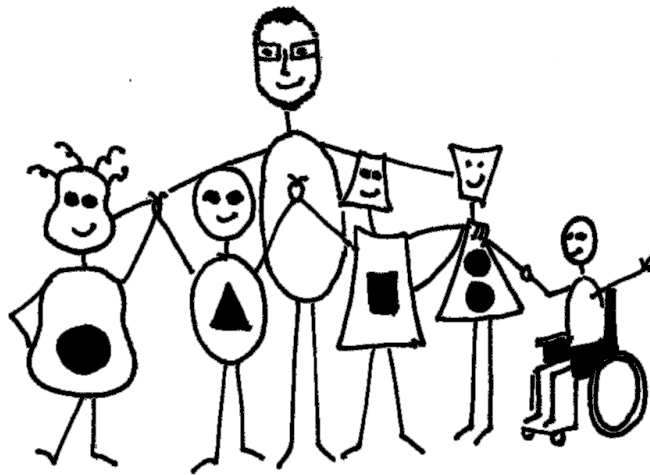

Evidentment, d'aquesta manera és molt difícil
coordinar esforços per compartir un projecte comú...

Que potser uns i altres han oblidat
que l'etapa infantil no és obligatòria?

Tornant al discurs sobre la qualitat,
avui també es parla molt de diversitat a les aules.

Els mestres tenen molt present la diversitat de l'alumnat
i molts d'ells fan esforços per avançar cap a la inclusió
i suprimir les *barreres a l'aprenentatge i a la participació*.

Però també hi ha qui no està massa convençut d'això...

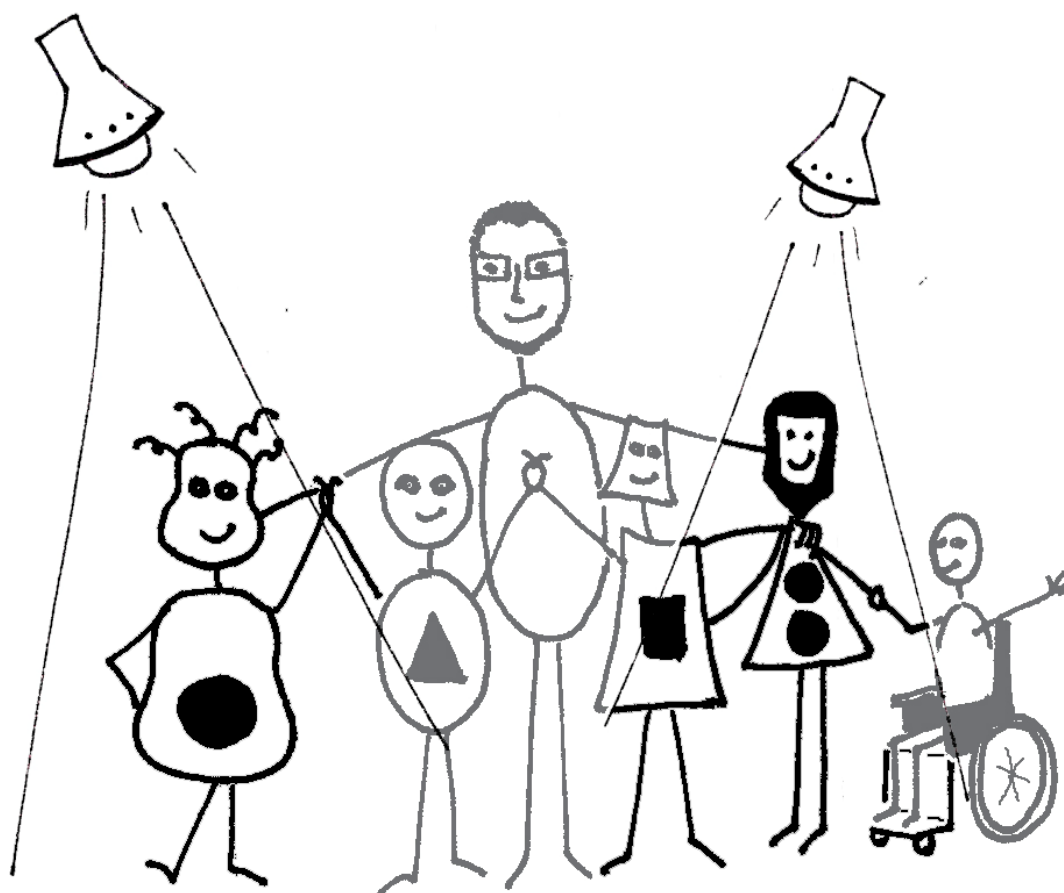
“Sí, la diversitat és bona, és clar,

però fa endarrerir el ritme dels demés”...

Que potser han oblidat que l'objectiu de l'etapa
és satisfer les necessitats educatives dels infants
que no tenen aquestes oportunitats a casa?

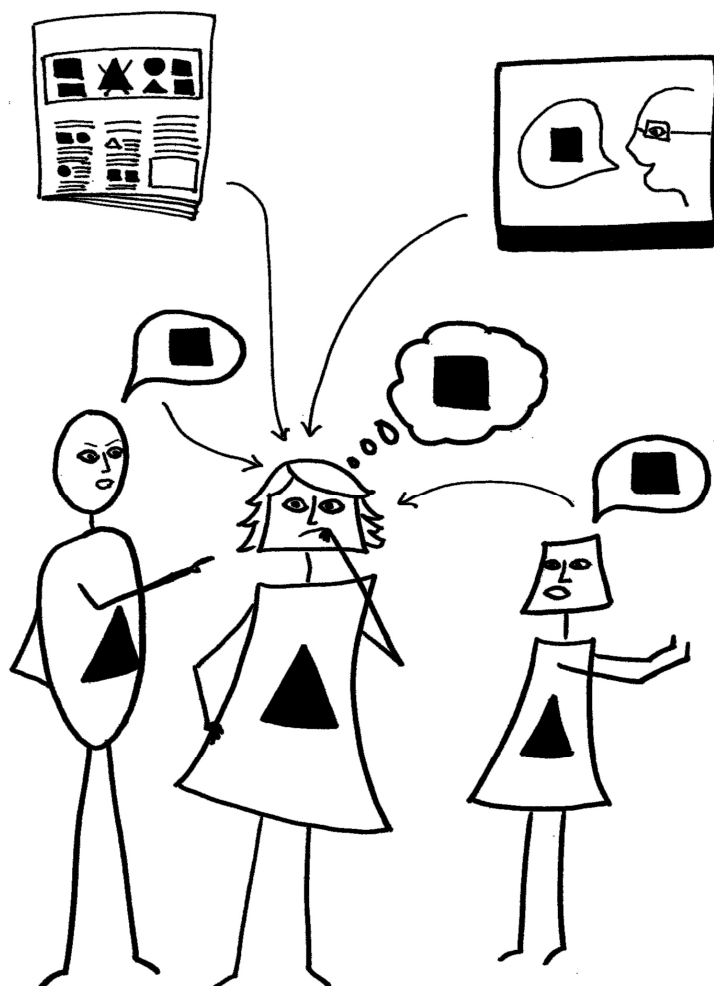

I entre tanta diversitat,
ara també es parla de diversitat cultural.

De cop i volta, s'ha fet molt visible...

I la diversitat cultural fa pensar en immigració...

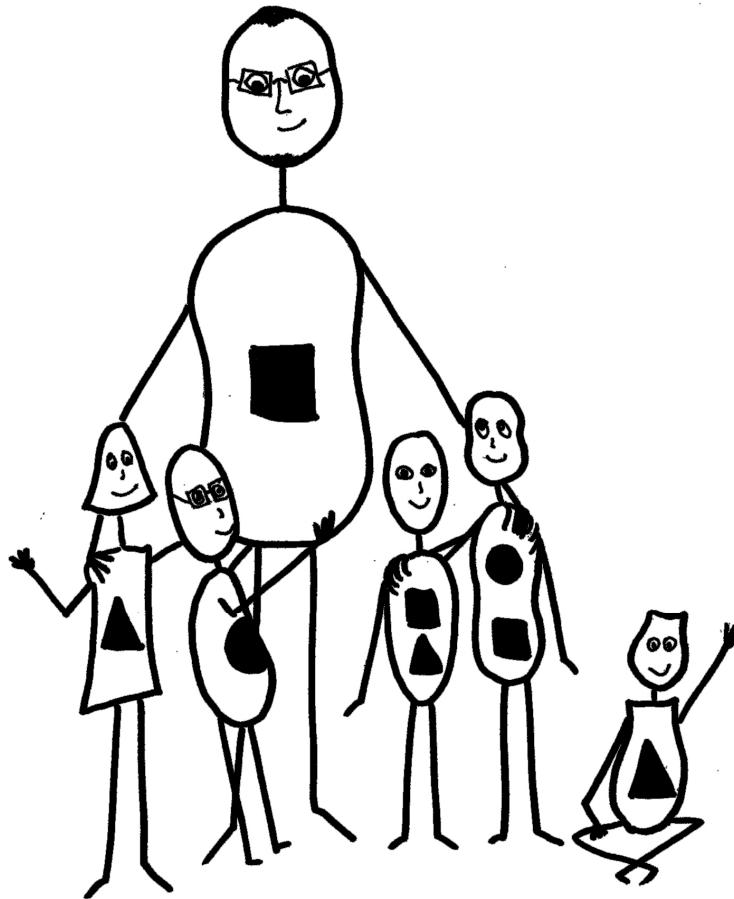

"I diuen per allí ...

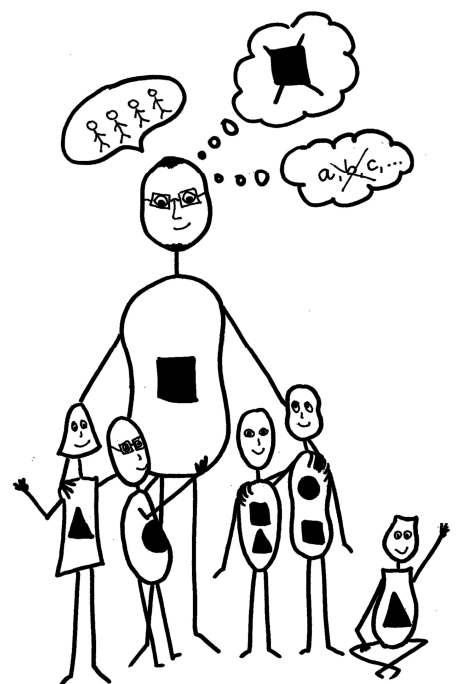
"Ui! El que diuen..."

Ho diuen tant sovint
que de vegades, un s'ho acaba creient...

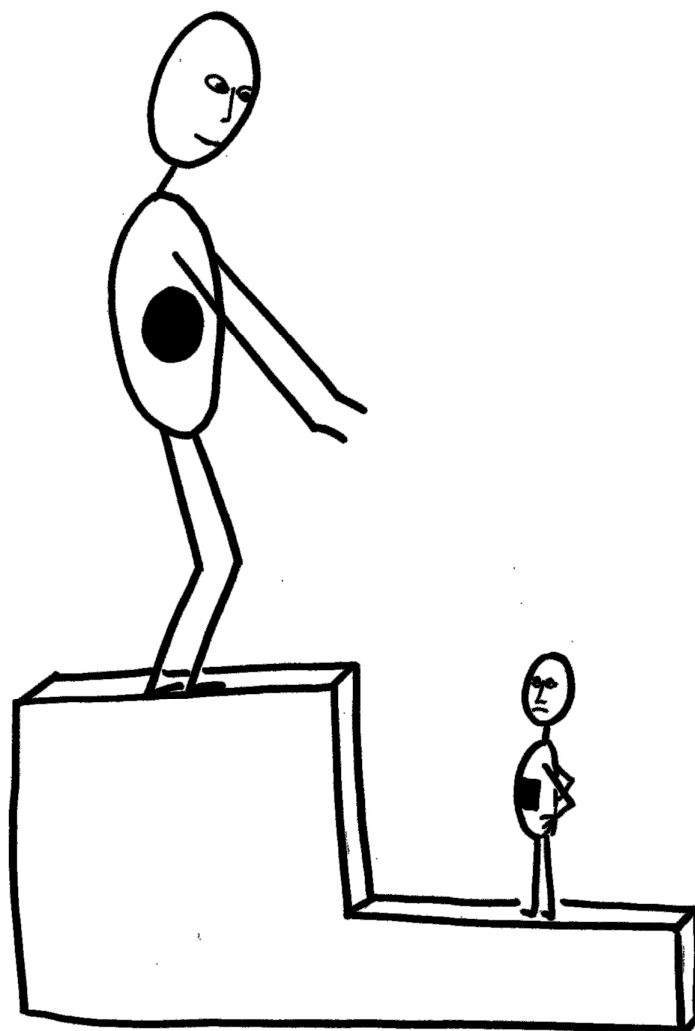
Però els mestres són professionals de l'ensenyament,
i per defecte, s'estimen tots els nens i les nenes per igual.

Encara que allò que es sent a dir
potser influeix una mica
en el que esperen d'aquests infants...

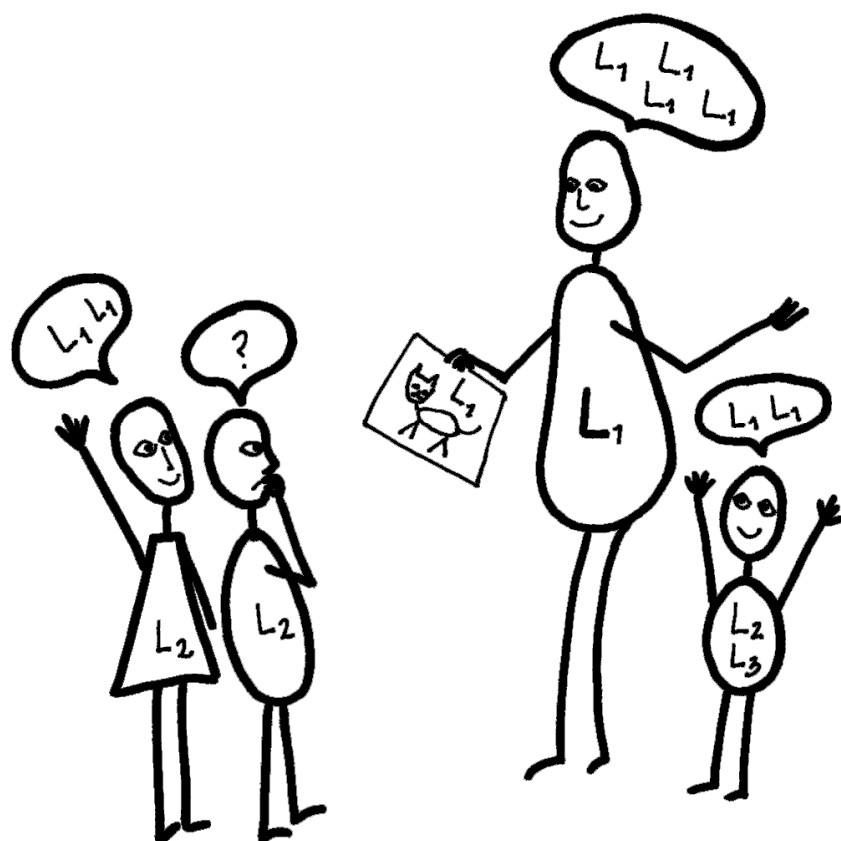
En qualsevol cas, molts mestres i escoles
fan esforços per *acollir* la diversitat cultural,...

A moltes escoles es fan importants actuacions
d'acollida *multicultural*...

*"Vine, maco, que jo t'ensenyo les coses importants
mentre m'expliques alguna anècdota del teu lloc d'origen" ...*

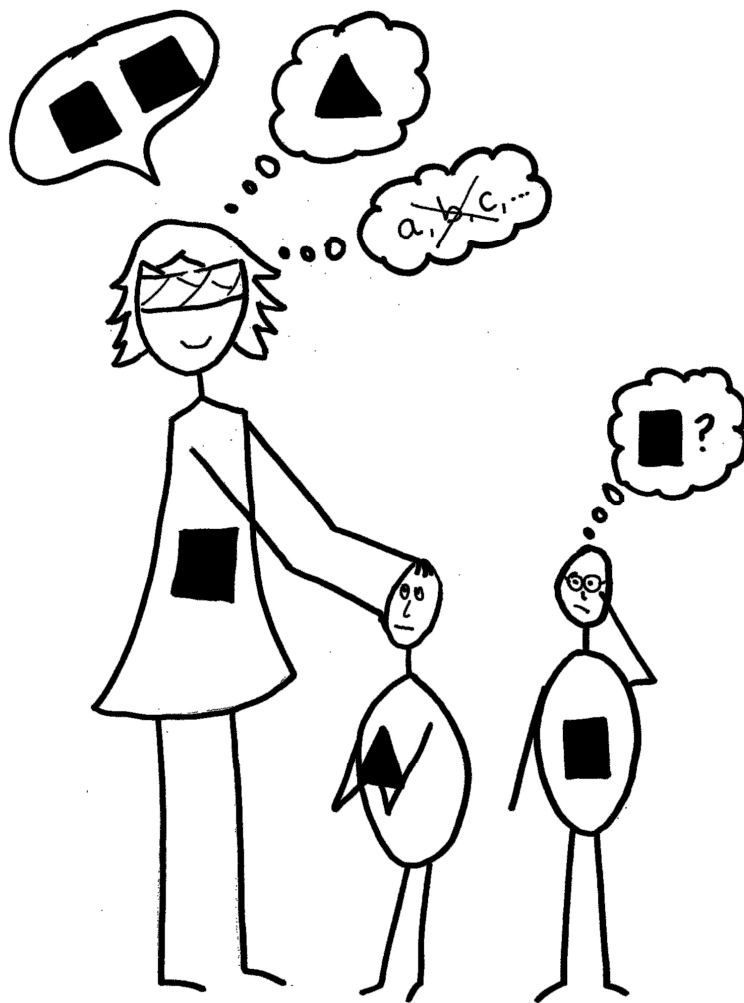
... i és treballa de valent
per ensenyar la llengua quant abans.

Perquè, és clar! mentre no sàpiguen la llengua,
"no es poden treballar continguts de veritat".

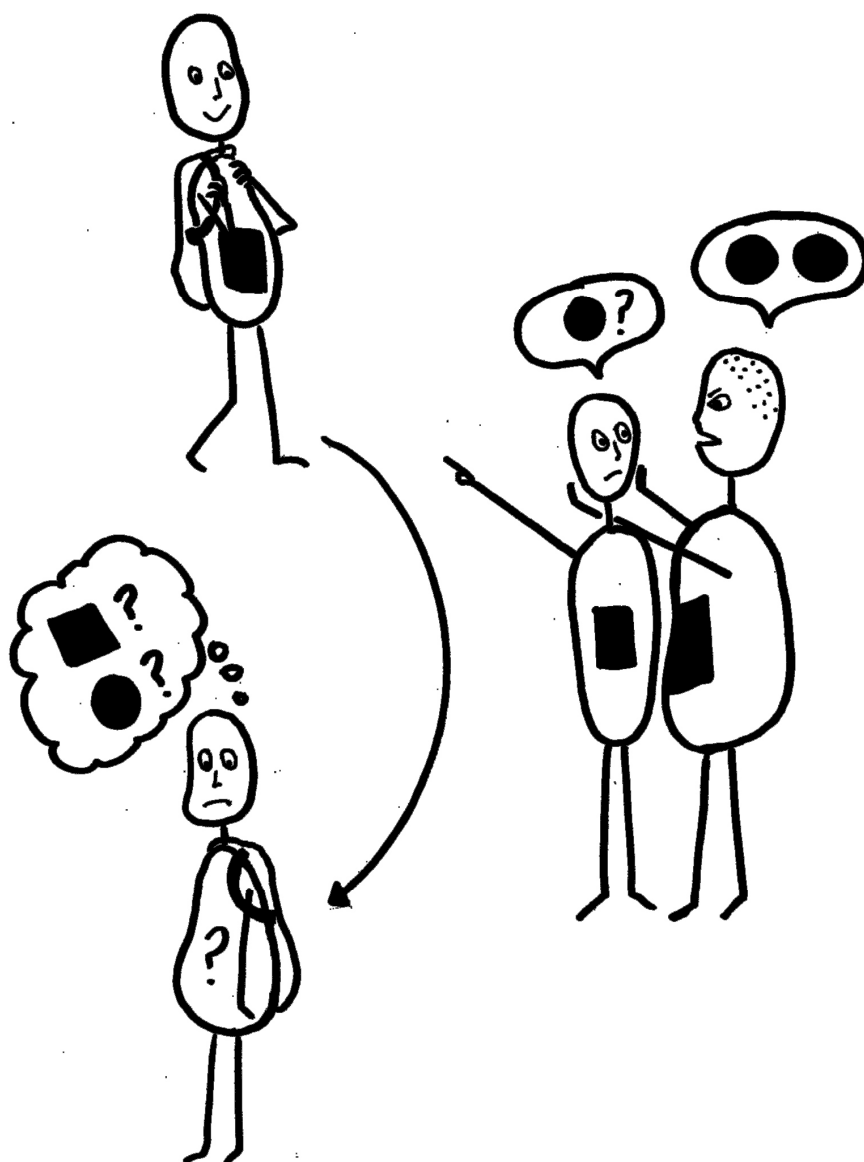
Ara bé, la llengua no és un problema.
Els mestres d'infantil reconeixen que,
amb temps i afecte, els alumnes d'origen immigrat
aviat aprenen la llengua
i esdevenen un més del grup.

Llavors,...

"tots els nens i nenes són ben iguals..."

Però els nens i les nenes no són iguals
i la societat els ho recorda...

Cal ignorar les diferències?
Cal fer-les evidents?

I les famílies autòctones senten a dir...

"Ui! El que senten a dir!..."

I, és clar, com ja es partia d'un problema de comunicació, de vegades les famílies s'espanten i marxen...

Conseqüentment, queden places lliures en algunes escoles, fent emergir les etiquetades "escoles *gueto*"...

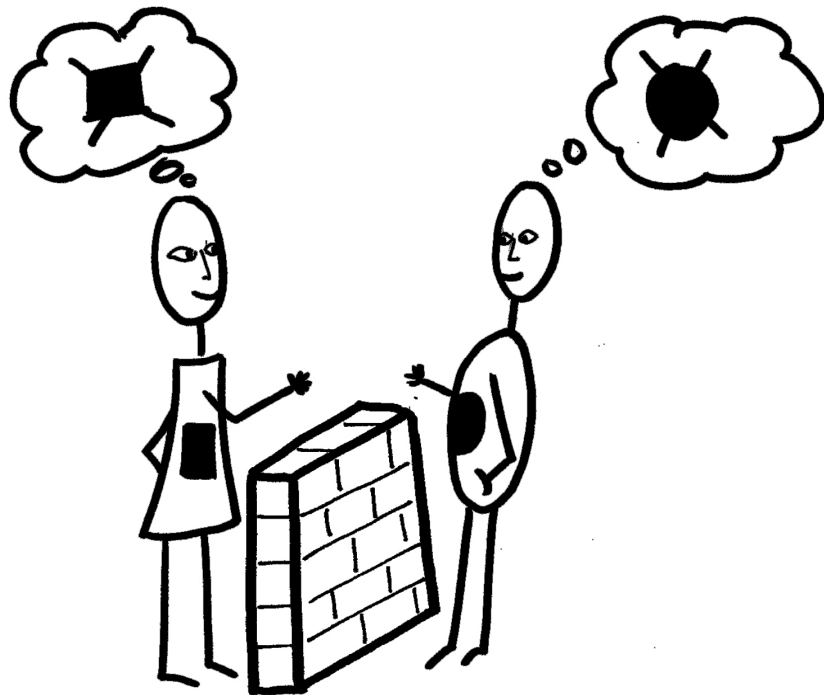
Alguns mestres també tenen les seves reserves...

Diuen que han sentit a dir moltes coses d'allà...

Serà cert?

Certament, es constaten esforços per cercar la proximitat amb les famílies dels infants d'origen immigrat i s'hi arriben a establir vincles positius i, fins i tot, afectius...

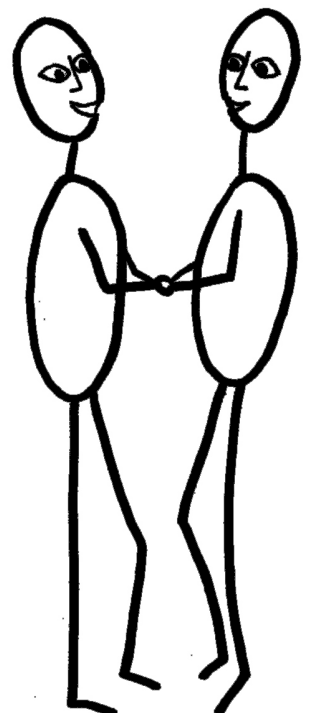

...però sovint es queden en el pla de la cordialitat i l'interès pels costums anecdòtics...

Són gestos de proximitat multicultural,
Però... són interculturals?

S'obre un interrogant...

Coneixen els mestres la diferència
entre aquests dos conceptes?

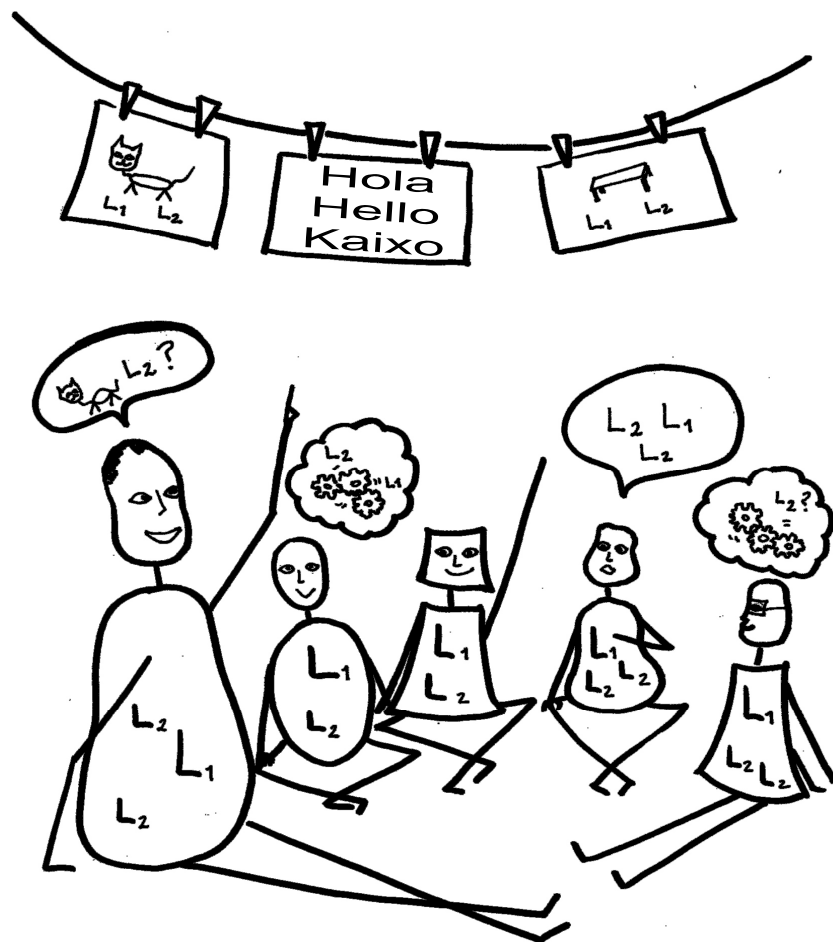

I mentrestant, es desaprofita el potencial educador de la diversitat cultural dels alumnes...

... però, més enllà d'aquesta,

també es desaprofita el potencial educador de la seva diversitat lingüística

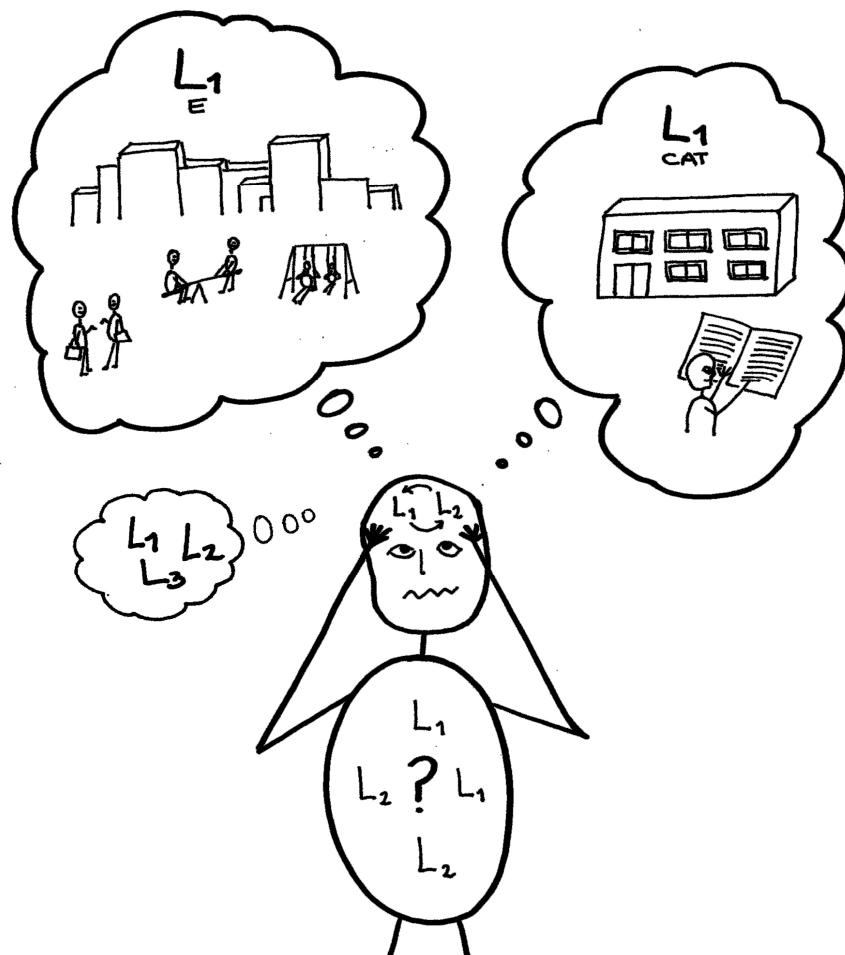
de cara a desenvolupar una competència plurilingüe.

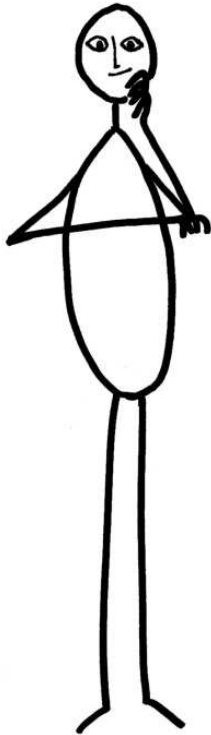
Altre cop s'obre l'interrogant...

Els mestres entenen què vol dir
competència plurilingüe?

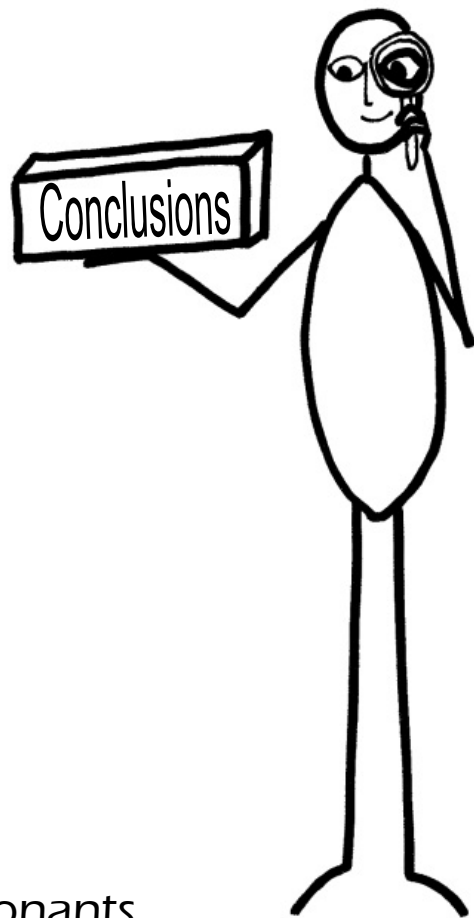
En el cas concret de la llengua catalana,
la competència plurilingüe resulta fonamental
davant l'arribada de població nouvinguda.

S'obre un nou repte pel model lingüístic català:
fer presents les llengües d'origen dels alumnes
i, alhora, vetllar pel català
com a llengua vehicular de l'aprenentatge
en un entorn sociocultural
on la llengua castellana és molt estesa.

Cercant les conclusions de la recerca
derivades de l'anàlisi del discurs
dels mestres d'educació Infantil...

... emergeixen una sèrie de condicionants
que caldria considerar
en la millora de l'educació infantil en contextos interculturals,
que també poden repercutir en l'educació de manera general.

La recerca destaca...

D'una banda...

1. Les necessitats formatives dels mestres:

- Formació pedagògica en **educació infantil**:

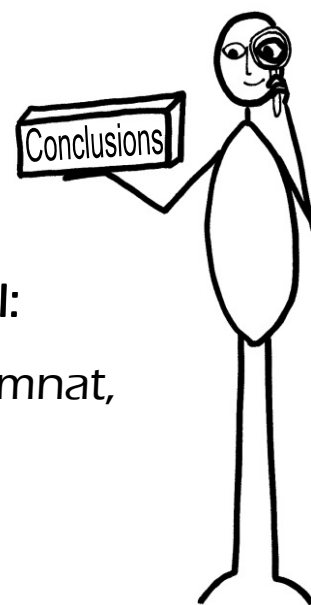
Abans de parar atenció a l'origen de l'alumnat, cal revisar els fonaments pedagògics i els objectius propis de l'etapa, en aquest cas, la infantil.

- Formació en **educació intercultural**:

Paral·lelament, cal aprofundir en l'educació intercultural tot requerint d'implicació mútua i posicionament crític. Alhora, cal diferenciar aquest concepte del d'educació multicultural.

- Formació en **competència plurilingüe**:

Quan s'ha entès el concepte anterior, es pot avançar cap una competència plurilingüe, tot considerant les implicacions que suposa l'aprenentatge d'una nova llengua i adequant les polítiques d'immersió al context actual.

De l'altra banda,

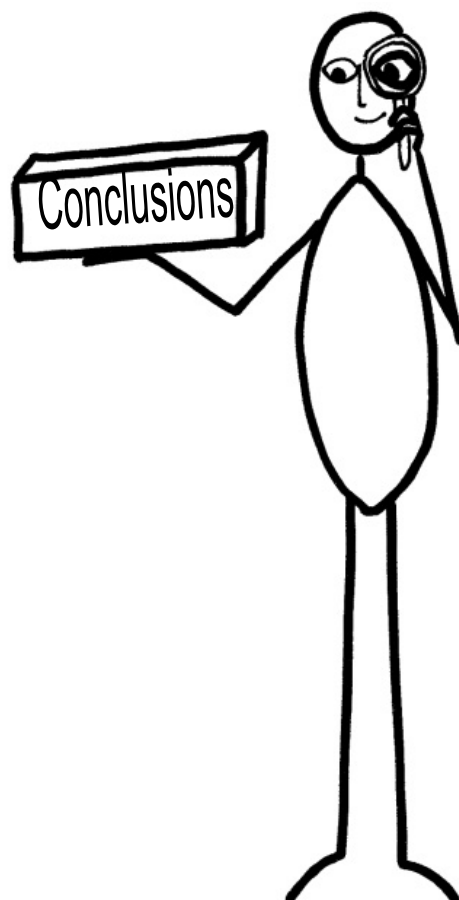
La recerca també destaca la necessitat d'establir...

2. Un Vínclé proper i afectiu amb les famílies:

Cal compartir expectatives i neguits,

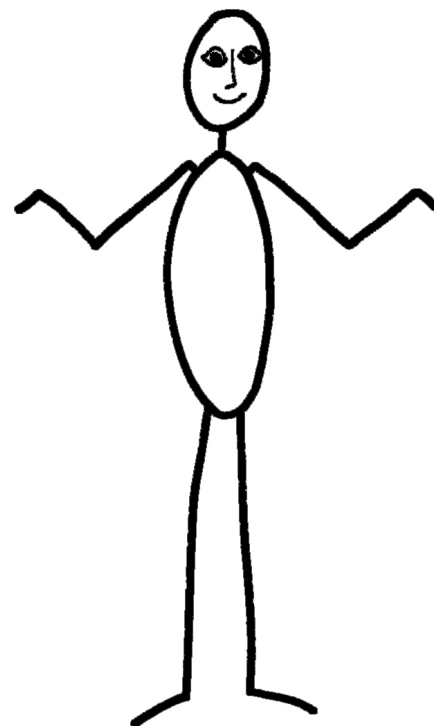
desmuntar estereotips i trobar punts d'unió, tant...

- amb famílies autòctones com
- amb famílies d'origen immigrat.

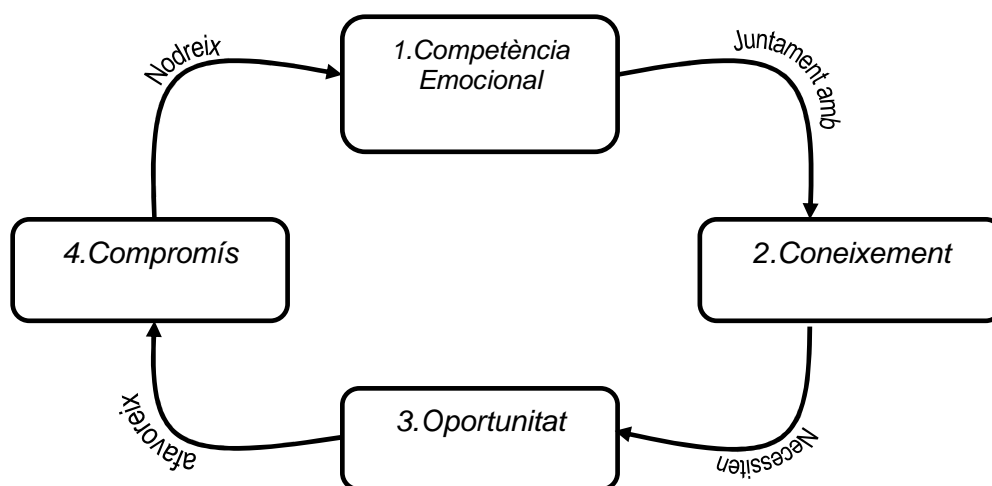
I ara què?

Cap a una definició de propostes...

En relació amb les necessitats detectades,
la recerca proposa avançar cap a
un model de pedagogia intercultural
fonamentada en quatre eixos anomenada:

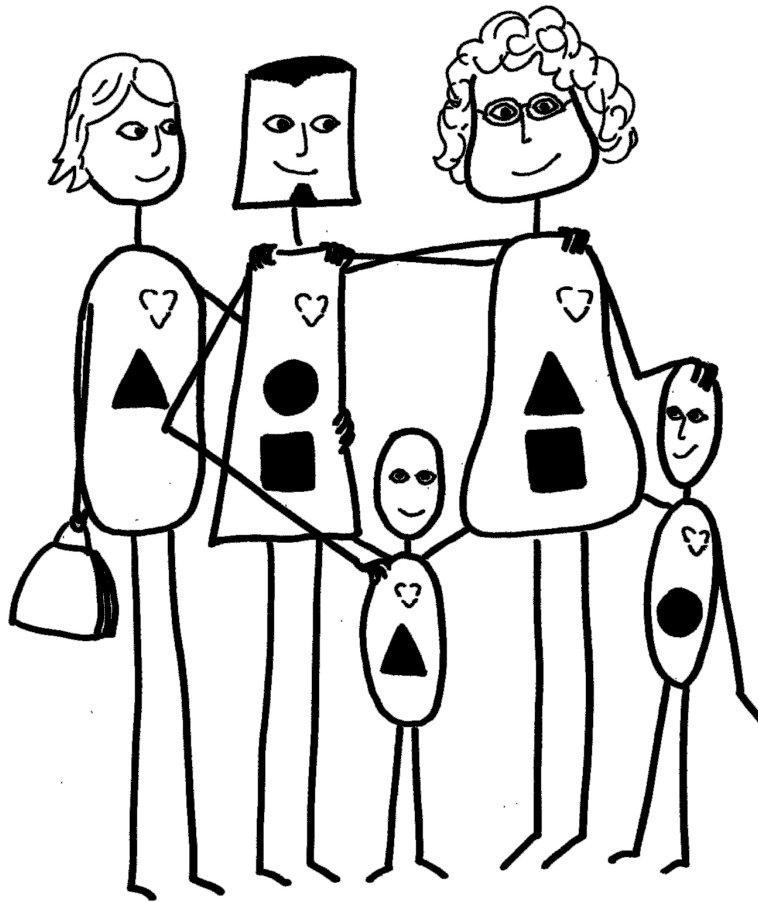
“Pedagogia Culturalment Sensible i Compromesa”³.

³ Concepte derivat de l'expressió "Culturally Responsive Pedagogy" introduït per Barry Osborne.

1. Competència Emocional

Entesa com a fonament de tota actuació pedagògica,
ja sigui amb infants i famílies,
així com també amb companys de professió...

... la **Competència Emocional** suposa
el requisit per excel·lència del rol docent,
independentment de les característiques de l'entorn
o el col·lectiu amb el qual es treballi.

2. Coneixement

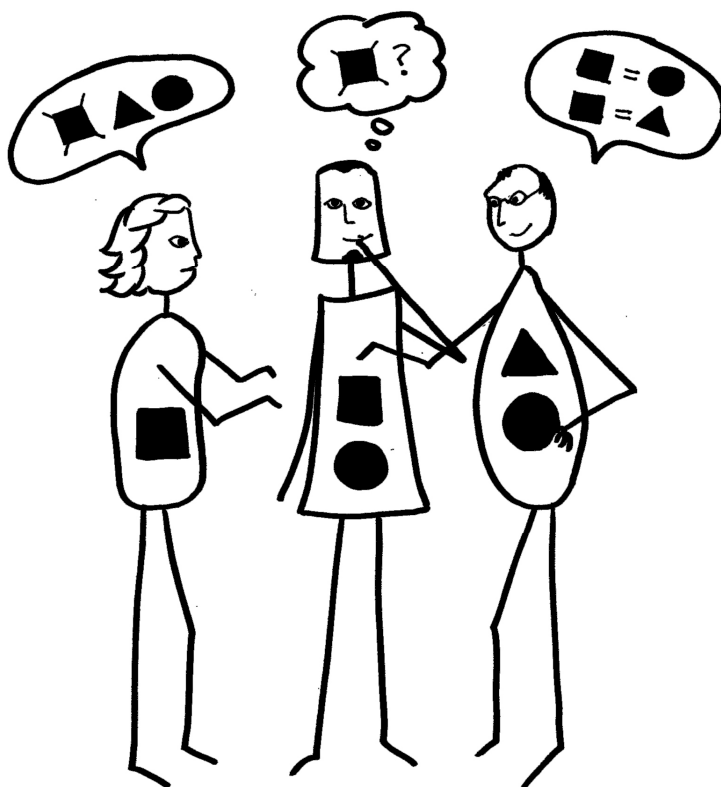
A més a més, els mestres han de tenir molt bona formació; en aquest cas, formació pedagògica i també formació intercultural i plurilingüe.

No pot haver incoherència entre el que els mestres *saben* que és una prioritat per a l'etapa infantil i el que no. Alhora, els mestres no poden ser tan vulnerables a les pressions externes, ni deixar-se endur per visions estereotipades sense qüestionar-les ni actuar de manera consegüent.

3. Oportunitat

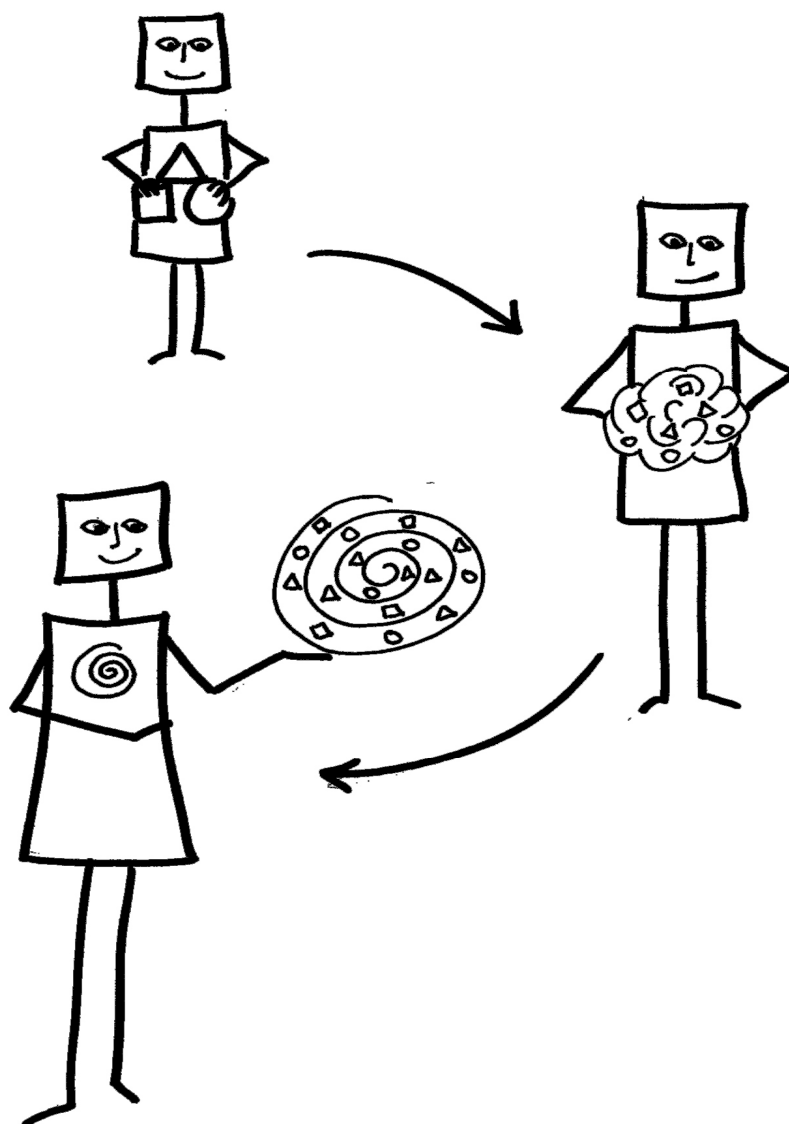
Més enllà dels punts anteriors,
calen oportunitats *d'indagació reflexiva*:
cal reflexionar-hi i discutir col·lectivament,
compartir i revisar creences i valors, expectatives i neguits.
Calen oportunitats per qüestionar pressupòsits
i desmuntar estereotips.

Aquestes oportunitats han de donar-se també
amb les famílies, ja siguin autòctones com estrangeres.
La investigació mostra com aquestes oportunitats
permeten construir percepcions molt més crítiques
i ajustades a la realitat.

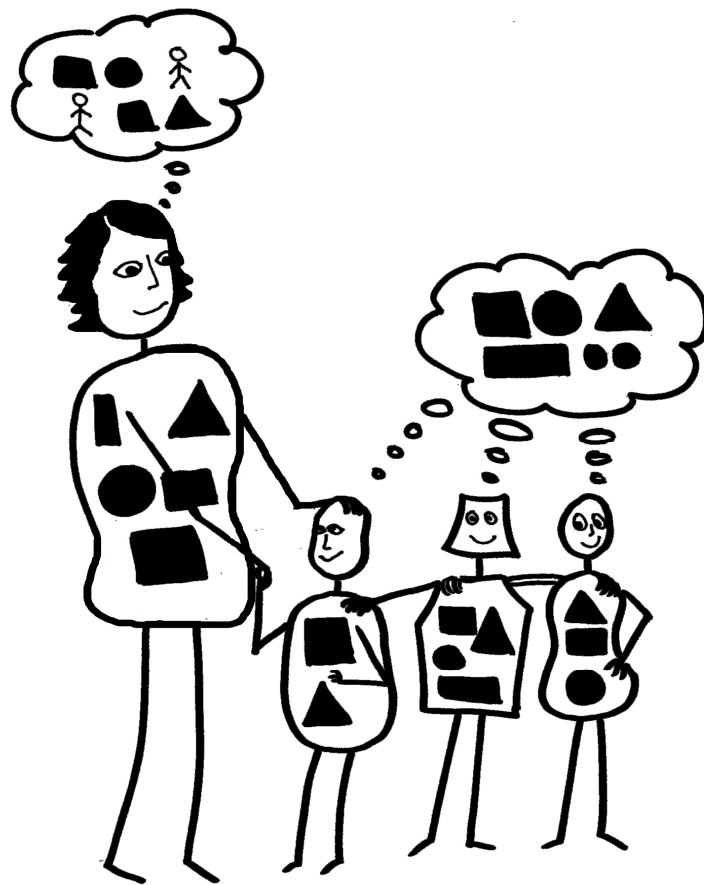
4. Compromís

Però res de tot això no tindrà sentit
si no hi ha una actuació i un **compromís**
per fer-ho real;
un compromís tant personal com col·lectiu.

Som-hi?

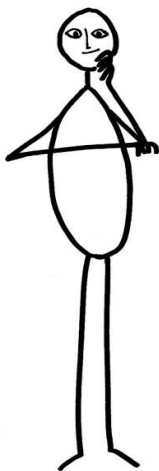
Els infants són infants,
amb múltiples llengües d'origen,
costums, expectatives, il·lusions, coneixements i possibilitats.
Dels mestres i de l'escola en depèn,
en gran mesura, el seu camí d'avui i de demà.

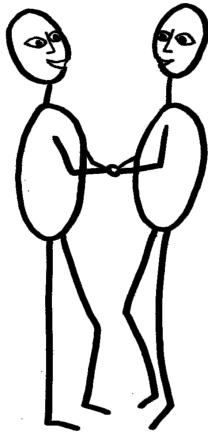

Fem camí plegats... pas a pas,
amb coherència, responsabilitat crítica i sensibilitat.
Fem camí plegats
cap a una pedagogia inclusiva,
culturalment sensible i compromesa.

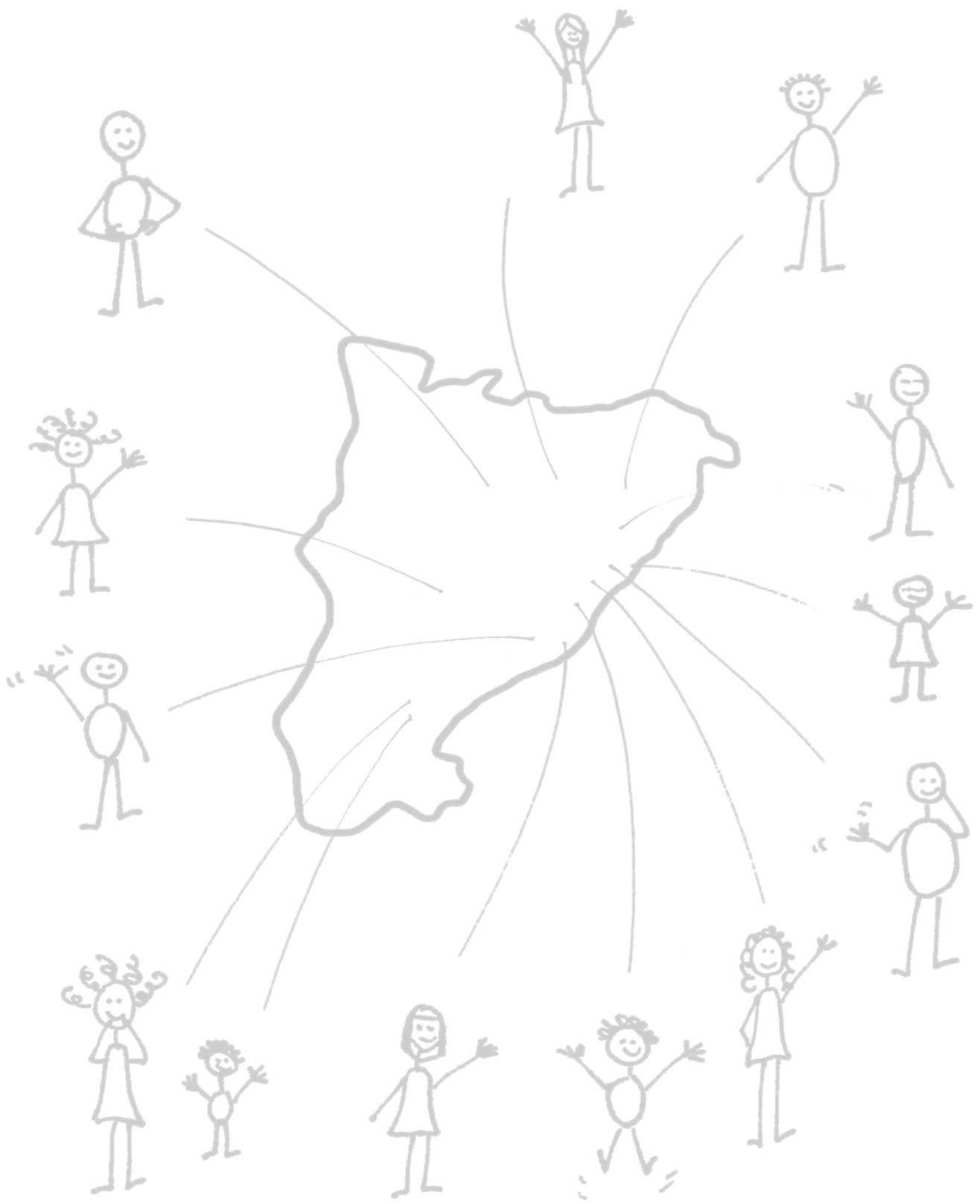
*“La Covardia pregunta: ‘és segur?’
La conveniència pregunta: ‘és diplomàtic?’
La vanitat pregunta: ‘és popular?’
Però la consciència pregunta: ‘és correcte?’
I així, arriba un moment
en el qual hom ha de prendre una postura
que no és ni segura, ni diplomàtica, ni popular,
però que ha de prendre
perquè la consciència li diu que és correcta”.*

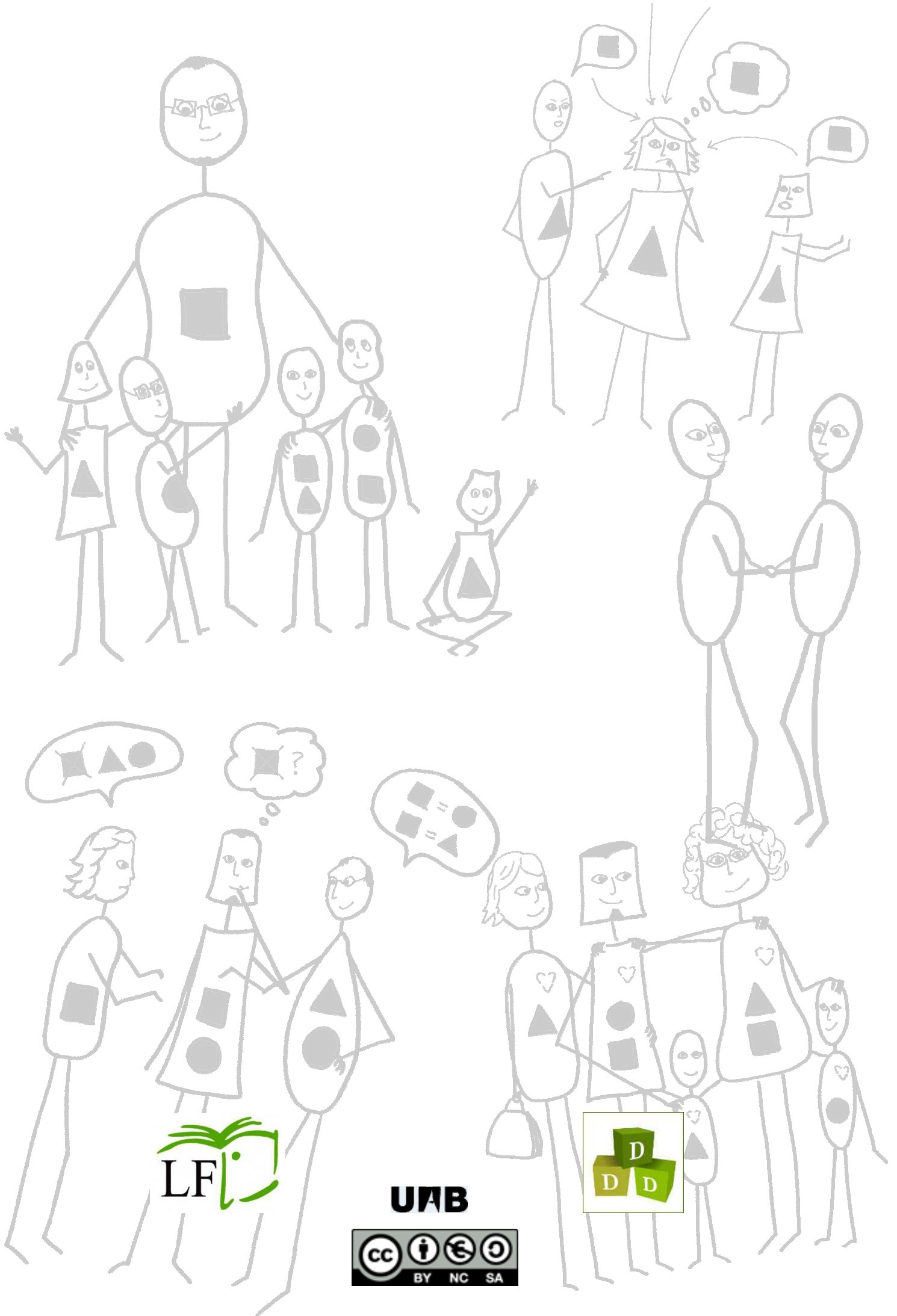
Dr. Martin Luther King

Contacte:
Marta Ana Vingut Riggall
mvingut@xtec.cat

UAB

